

Cuprins

Abrevieri	23
Cuvânt-înainte	25
Capitolul I. Noțiuni introductive	27
§1. Precizări prealabile	27
§2. Ce sunt legea penală și dreptul penal?	27
2.1. Legea penală	27
2.2. Dreptul penal	28
§3. Ce este dreptul penal al afacerilor?	29
§4. Categoriile de legi penale	31
§5. Ce este norma penală (dispoziția cu caracter penal)?	32
§6. Ce este infracțiunea?	33
6.1. Definiția generală	33
6.2. Prevederea în legea penală	33
6.3. Vinovăția	34
6.4. Caracterul nejustificat	34
6.5. Caracterul imputabil	34
§7. Tentativa	35
§8. Săvârșirea mai multor infracțiuni (pluralitatea de infracțiuni) de către aceeași persoană	35
8.1. Precizări prealabile	35
8.2. Concursul de infracțiuni	35
8.2.1. Noțiune	35
8.2.2. Sancționarea concursului de infracțiuni	36
8.3. Recidiva	38
8.3.1. Noțiune	38
8.3.2. Recidiva în cazul persoanei fizice	38
8.3.3. Recidiva în cazul persoanei juridice	40
8.4. Pluralitatea intermediară	40
§9. Săvârșirea infracțiunii de către mai multe persoane (pluralitatea de infractori)	40
9.1. Precizări introductive	40
9.2. Formele pluralității de infractori	41
9.3. Autorul	41
9.4. Coautorii	42
9.5. Instigatorul	42
9.6. Complicele	42
9.7. Participația penală improprie	43
9.8. Tratatamentul penal al participației penale	43
9.8.1. Sancționarea participației proprii	43
9.8.2. Sancționarea participației improprii	43
§10. Unele aspecte privind caracteristicile și etimologia criminalității din domeniul afacerilor	44
10.1. Precizări prealabile	44

10.2. Particularități ale infracțiunilor din domeniul afacerilor.....	44
10.3. Cauzele criminalității din domeniul afacerilor.....	46
§11. Consecințele produse de infracțiunile din domeniul afacerilor	47
§12. Persoanele implicate în săvârșirea infracțiunilor din domeniul afacerilor și reacția societății față de acestea	48
§13. Ce norme penale prezintă interes pentru <i>domeniul afacerilor</i> ?.....	48

Capitolul al II-lea. Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru infracțiuni comise în legătură cu încălcarea unor dispoziții privind societățile reglementate de Legea nr. 31/1990.....

§1. Aspecte introductive	50
§2. Prezentarea și explicarea infracțiunilor prevăzute în Legea nr. 31/1990	54
2.1. Infracțiunile prevăzute în art. 271	54
2.1.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	54
2.1.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 271	54
2.2. Infracțiunile prevăzute în art. 272	57
2.2.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	57
2.2.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 272	57
2.3. Infracțiunile prevăzute în art. 272 ¹	65
2.3.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	65
2.3.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 272 ¹	65
2.4. Infracțiunile prevăzute în art. 273	67
2.4.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	67
2.4.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 273	68
2.5. Infracțiunile prevăzute în art. 274	73
2.5.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	73
2.5.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 274	73
2.6. Infracțiunile prevăzute în art. 275	76
2.6.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	76
2.6.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 275	76
2.7. Infracțiunea prevăzută în art. 276	78
2.8. Infracțiunile prevăzute în art. 277	79
2.8.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	79
2.8.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 277	79
2.9. Infracțiunile prevăzute în art. 278	80
2.9.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	80
2.9.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 278	81
2.10. Infracțiunile prevăzute în art. 279	81
2.10.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	81
2.10.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 279	82
2.11. Infracțiunea prevăzută în art. 280 ¹	83
2.12. Infracțiunea prevăzută în art. 280 ³	85
2.13. Dispoziții comune.....	86

Capitolul al III-lea. Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru infracțiuni comise în legătură cu nerespectarea obligațiilor fiscale, financiare, vamale ori privind circulația bunurilor.....

Secțiunea I Evaziunea fiscală	87
§1. Aspecte introductive	87
§2. Principiile prelevării sau impunerii fiscale.....	88

§3. Cum delimităm evaziunea fiscală de optimizarea fiscală (evaziunea fiscală legală)	89
§4. Alte clasificări ale evaziunii fiscale	91
Subsecțiunea 1. Infracriuniile prevăzute în Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale	92
§1. Aspecte introductive	92
§2. Analiza infracriuniilor prevăzute în Legea nr. 241/2005	93
2.1. Refuzul refacerii documentelor de evidență contabilă distruse – art. 3	93
2.1.1. Conținutul textului incriminator	93
2.1.2. Analiza infracriunii	93
2.2. Refuzul prezentării documentelor legale sau a bunurilor din patrimoniu – art. 4	96
2.2.1. Conținutul textului incriminator	96
2.2.2. Analiza condițiilor infracriunii	96
2.3. Împiedicarea efectuării verificărilor – art. 5	99
2.3.1. Conținutul textului incriminator	99
2.3.2. Analiza infracriunii	99
2.4. Stopajul la sursă – art. 6	101
2.4.1. Conținutul textului incriminator	101
2.4.2. Analiza infracriunii	101
2.5. Operațiuni cu imprimare tipizate – art. 7	101
2.5.1. Conținutul textului incriminator	101
2.5.2. Analiza infracriuniilor	102
2.6. Obținerea nelegală a unor sume de la bugetul general consolidat – art. 8	102
2.6.1. Conținutul textului incriminator	102
2.6.2. Analiza infracriunii	102
2.7. Infracriuniile de evaziune fiscală – art. 9	103
2.7.1. Conținutul textului incriminator	103
2.7.2. Analiza infracriuniilor de evaziune fiscală	104
2.8. Reducerea limitelor pedepsei	109
2.8.1. Conținutul textului legal	109
2.8.2. Analiza cauzei de reducere a limitelor pedepsei	110
2.9. Alte aspecte	110
2.9.1. Luarea măsurilor asigurătorii	110
2.9.2. Incapacități	110
Secțiunea a II-a. Contrabanda și alte infracriuni vamale	110
§1. Aspecte introductive privind infracriuniile vamale	110
§2. Analiza infracriuniilor vamale	111
2.1. Contrabanda simplă	111
2.1.1. Conținutul textului incriminator	111
2.1.2. Prezentarea infracriunii	112
2.2. Contrabanda calificată	113
2.2.1. Conținutul textului incriminator	113
2.2.2. Prezentarea infracriunii	113
2.3. Folosirea de acte nereale	114
2.3.1. Conținutul textului incriminator	114
2.3.2. Prezentarea infracriunii	114
2.4. Folosirea de acte falsificate	114
2.4.1. Conținutul textului incriminator	114
2.4.2. Prezentarea infracriunii	115

Secțiunea a III-a. Spălarea banilor	115
§1. Precizări introductive.....	115
§2. Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor.....	117
§3. Analiza infracțiunii.....	118
3.1. Conținutul textului incriminator.....	118
3.2. Prezentarea infracțiunii.....	118
Capitolul al IV-lea. Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru comiterea unor infracțiuni de corupție, asimilate faptelor de corupție, de serviciu și contra intereselor financiare ale Uniunii Europene	127
Secțiunea I. Aspecte introductive	127
Secțiunea a II-a. Prezentarea și explicarea infracțiunilor de corupție prevăzute în Codul penal	128
§1. Infracțiunea de luare de mită prevăzută în art. 289 C. pen.	128
1.1. Conținutul textului legal.....	128
1.2. Explicații privind infracțiunea de luare de mită prevăzută în art. 289 C. pen.	128
§2. Infracțiunea de dare de mită prevăzută în art. 290 C. pen.	132
2.1. Conținutul textului legal.....	132
2.2. Explicații privind infracțiunea de dare de mită prevăzută în art. 290 C. pen.	132
§3. Infracțiunea de trafic de influență prevăzută în art. 291 C. pen.....	133
3.1. Conținutul textului legal.....	133
3.2. Explicații privind infracțiunea de trafic de influență prevăzută în art. 291 C. pen.	134
§4. Infracțiunea de cumpărare de influență prevăzută în art. 292 C. pen.	135
4.1. Conținutul textului legal.....	135
4.2. Explicații privind infracțiunea de cumpărare de influență prevăzută în art. 292 C. pen.	135
Secțiunea a III-a. Prezentarea și explicarea infracțiunilor de corupție și asimilate corupției prevăzute în Legea nr. 78/2000	136
§1. Explicații generale.....	136
§2. Infracțiunile prevăzute în art. 10 din Legea nr. 78/2000.....	137
2.1. Conținutul textului legal și aspecte comune.....	137
2.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 10 din Legea nr. 78/2000....	137
§3. Infracțiunea prevăzută în art. 11 din Legea nr. 78/2000.....	140
3.1. Conținutul textului legal.....	140
3.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută în art. 11 din Legea nr. 78/2000 ...	141
§4. Infracțiunile prevăzute în art. 12 din Legea nr. 78/2000.....	141
4.1. Conținutul textului legal și aspecte comune.....	141
4.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 12 din Legea nr. 78/2000....	142
§5. Infracțiunea prevăzută în art. 13 din Legea nr. 78/2000.....	143
5.1. Conținutul textului legal.....	143
5.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută în art. 13 din Legea nr. 78/2000 ...	143
§6. Variante agravate ale unor infracțiuni definite de art. 13 ¹ și art. 13 ² din Legea nr. 78/2000.....	144
6.1. Varianta agravată a infracțiunii de șantaj definite de art. 13 ¹ din Legea nr. 78/2000.....	144
6.1.1. Conținutul textului legal.....	144
6.1.2. Explicarea elementelor de agravare.....	144

6.2. Varianta agravată a infracțiunilor de abuz în serviciu și de uzurpare a funcției definite de art. 13 ² din Legea nr. 78/2000	145
6.2.1. Conținutul textului legal.....	145
6.2.2. Explicarea elementelor de agravare	145
Secțiunea a IV-a. Infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene	145
§1. Aspecte generale privitoare la infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene	145
§2. Infracțiunea prevăzută de art. 18 ¹ din Legea nr. 78/2000 – obținerea ilegală de fonduri din bugetul general al Uniunii Europene sau din bugetele administrate de aceasta ori în numele ei	148
2.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	148
2.1.1. Explicații privind bugetul Uniunii Europene.....	148
2.1.2. Cine poate comite infracțiunea?	152
2.2. Cum se poate comite infracțiunea?.....	153
2.2.1. Frauda și politica agricolă comună	153
2.2.2. Frauda și fondurile structurale	160
2.2.3. Frauda și Fondul de Dezvoltare.....	163
2.2.4. Frauda și fondurile de preaderare	165
2.2.5. Frauda internă (funcționari ai Uniunii Europene).....	168
2.3. Ce urmare trebuie să producă săvârșirea faptei?	169
2.4. Cu ce formă de vinovăție se săvârșește fapta?	170
2.5. Tentativa și consumarea	170
2.6. Legătura cu alte infracțiuni	171
§3. Infracțiunea prevăzută de art. 18 ² din Legea nr. 78/2000 – deturnarea fondurilor sau a foloaselor legal obținute	172
3.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	172
3.1.1. Ce valoare este vătămată prin săvârșirea faptei?	172
3.1.2. Cine poate săvârși infracțiunea?	173
3.2. Cum se poate săvârși infracțiunea?	174
3.3. Ce urmare trebuie să producă săvârșirea faptei?	178
3.4. Cu ce formă de vinovăție se săvârșește fapta?	179
3.5. Tentativa și consumarea	179
3.6. Legătura cu alte infracțiuni	179
§4. Infracțiunea prevăzută de art. 18 ³ din Legea nr. 78/2000 – diminuarea ilegală a resurselor din bugetul general al Uniunii Europene sau din bugetele administrate de aceasta ori în numele ei	180
4.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	180
4.1.1. Care este valoarea socială vătămată prin săvârșirea faptei?	181
4.1.2. Cine poate săvârși fapta?	183
4.2. Cum se poate săvârși infracțiunea?	183
4.2.1. Frauda în domeniul tarifelor preferențiale.....	184
4.2.2. Frauda în domeniul taxelor antidumping	186
4.2.3. Frauda și regimul de tranzit vamal.....	187
4.2.4. Contrabanda	188
4.2.5. Frauda în materie de TVA	189
4.3. Care este urmarea săvârșirii faptei?	191
4.4. Cu ce formă de vinovăție se săvârșește fapta?	191

4.5. Tentativa și consumarea.....	191
4.6. Legătura cu alte infracțiuni.....	192
§5. Infracțiunea prevăzută de art. 18 ⁵ din Legea nr. 78/2000 – neglijența care are ca urmare săvârșirea unei infracțiuni afectând interesele financiare ale Uniunii Europene.....	195
5.1. Conținutul textului legal și aspecte comune.....	195
5.1.1. Cine poate săvârși fapta?	195
5.2. Cum se poate săvârși infracțiunea?	196
5.3. Care este urmarea săvârșirii faptei?.....	197
5.4. Cu ce formă de vinovăție se săvârșește infracțiunea?	197
Secțiunea a V-a. Prezentarea și explicarea infracțiunilor de serviciu prevăzute de Codul penal	198
§1. Infracțiunea de delapidare prevăzută în art. 295 C. pen.	198
1.1. Conținutul textului legal.....	198
1.2. Explicații privind infracțiunea de delapidare prevăzută în art. 295 C. pen.	198
§2. Infracțiunea de purtare abuzivă prevăzută în art. 296 C. pen.	200
2.1. Conținutul textului legal.....	200
2.2. Explicații privind infracțiunea de purtare abuzivă prevăzută în art. 296 C. pen.	200
§3. Infracțiunea de abuz în serviciu prevăzută în art. 297 C. pen.	200
3.1. Conținutul textului legal.....	200
3.2. Explicații privind infracțiunea de abuz în serviciu prevăzută în art. 297 C. pen.	201
§4. Infracțiunea de neglijență în serviciu prevăzută în art. 298 C. pen.	202
4.1. Conținutul textului legal.....	202
4.2. Explicații privind infracțiunea de neglijență în serviciu prevăzută în art. 298 C. pen.	202
§5. Infracțiunea de folosire abuzivă a funcției în scop sexual prevăzută în art. 299 C. pen.....	203
5.1. Conținutul textului legal.....	203
5.2. Explicații privind infracțiunea de folosire abuzivă a funcției în scop sexual prevăzută în art. 299 C. pen.....	203
§6. Infracțiunea de uzurpare a funcției prevăzută în art. 300 C. pen.	204
6.1. Conținutul textului legal.....	204
6.2. Explicații privind infracțiunea de uzurpare a funcției prevăzută în art. 300 C. pen.	204
§7. Infracțiunea de folosire a funcției pentru favorizarea unor persoane prevăzută în art. 301 C. pen.....	205
7.1. Conținutul textului legal.....	205
7.2. Explicații privind infracțiunea de conflict de interese prevăzută în art. 301 C. pen.	205
§8. Infracțiunea de violare a secretului corespondenței prevăzută în art. 302 C. pen.....	206
8.1. Conținutul textului legal.....	206
8.2. Explicații privind infracțiunea de violare a secretului corespondenței prevăzută în art. 302 C. pen.	207
§9. Infracțiunea de divulgare a informațiilor secrete de stat prevăzută în art. 303 C. pen.....	209
9.1. Conținutul textului legal.....	209

9.2. Explicații privind infracțiunea de divulgare a informațiilor secrete de stat prevăzută în art. 303 C. pen.	209
§10. Infracțiunea de divulgare a informațiilor secrete de serviciu sau nepublice prevăzută în art. 304 C. pen.	210
10.1. Conținutul textului legal	210
10.2. Explicații privind infracțiunea de divulgare a informațiilor secrete de serviciu sau nepublice prevăzută în art. 304 C. pen.	211
§11. Infracțiunea de neglijență în păstrarea informațiilor prevăzută în art. 305 C. pen.	212
11.1. Conținutul textului legal	212
11.2. Explicații privind infracțiunea de neglijență în păstrarea informațiilor prevăzută în art. 305 C. pen.	212
§12. Infracțiunea de obținere ilegală de fonduri prevăzută în art. 306 C. pen.	213
12.1. Conținutul textului legal	213
12.2. Explicații privind infracțiunea de obținere ilegală de fonduri prevăzută în art. 306 C. pen.	213
§13. Infracțiunea de deturnare de fonduri prevăzută în art. 307 C. pen.	215
13.1. Conținutul textului legal	215
13.2. Explicații privind infracțiunea de deturnare de fonduri prevăzută în art. 307 C. pen.	215

Capitolul al V-lea. Răspunderea penală și civilă a întreprinzătorului pentru infracțiuni comise prin nesocotirea încrederii	216
Secțiunea I. Răspunderea penală	216
§1. Aspecte introductive	216
§2. Analiza unor infracțiuni contra patrimoniului	217
2.1. Abuzul de încredere	217
2.1.1. Conținutul textului incriminator	217
2.1.2. Analiza infracțiunii	217
2.2. Abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor	219
2.2.1. Conținutul textului incriminator	219
2.2.2. Analiza infracțiunii	219
2.3. Bancruta simplă	221
2.3.1. Conținutul textului incriminator	221
2.3.2. Analiza infracțiunii	221
2.4. Bancruta frauduloasă	222
2.4.1. Conținutul textului incriminator	222
2.4.2. Analiza infracțiunii	222
2.5. Gestiunea frauduloasă	229
2.5.1. Conținutul textului incriminator	229
2.5.2. Analiza infracțiunii	229
2.6. Înșușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor	229
2.6.1. Conținutul textului incriminator	229
2.6.2. Analiza infracțiunii	230
2.7. Înșelăciunea	230
2.7.1. Conținutul textului incriminator	230
2.7.2. Analiza infracțiunii	230
2.8. Înșelăciunea privind asigurările	233
2.8.1. Conținutul textului incriminator	233
2.8.2. Analiza infracțiunii	233

2.9. Deturnarea licitațiilor publice.....	233
2.9.1. Conținutul textului incriminator.....	233
2.9.2. Analiza infracțiunii.....	233
Secțiunea a II-a. Anularea actelor frauduloase și răspunderea civilă pentru cauzarea insolvenței.....	234
§1. Anularea actelor frauduloase în cazul profesioniștilor supuși procedurilor prevăzute de Legea nr. 85/2014.....	234
1.1. Dispozițiile legale incidente.....	234
1.2. Perioada suspectă.....	235
1.3. Constituționalitatea dispozițiilor ce reglementează posibilitatea anulării actelor încheiate în perioada suspectă.....	235
1.4. Ce acte juridice intră sub incidența art. 117 din Legea nr. 85/2014?.....	236
1.5. Condițiile acțiunii în anularea actelor frauduloase, în conformitate cu dispozițiile art. 117 alin. (1).....	236
1.5.1. Titularul acțiunii.....	236
1.5.2. Caracterul fraudulos al actului.....	237
1.5.3. Prejudicierea din punct de vedere material a creditorilor.....	238
1.5.4. Actul ce formează obiectul acțiunii în anulare să fie încheiat în cei 2 ani anteriori deschiderii procedurii insolvenței.....	238
1.5.5. Termenul de introducere a acțiunii.....	239
1.6. Condițiile acțiunii în anularea actelor frauduloase în conformitate cu dispozițiile art. 117 alin. (2) și (4) și prezentarea cazurilor de anulare.....	239
1.6.1. Natura juridică a acțiunii prevăzute în art. 117 alin. (2) și (4).....	239
1.6.2. Condițiile de exercitare a acțiunii.....	239
1.6.3. Excepții de la incidența art. 117 alin. (2).....	239
1.6.4. Analiza actelor enumerate limitativ de art. 117 alin. (2) și (4) din Legea nr. 85/2014.....	239
1.6.5. Excluderea cazurilor prevăzute în art. 117 alin. (2) lit. d)-f) de sub incidența acțiunii în anulare.....	246
1.6.6. Actele prevăzute de art. 117 alin. (4) din Legea nr. 85/2014.....	246
1.7. Reflectarea acțiunii în anularea actelor frauduloase în practica judiciară....	248
§2. Acțiunea în anularea actelor frauduloase.....	248
2.1. Dispozițiile legale incidente.....	248
2.2. Termenul în care poate fi introdusă acțiunea pentru anularea actelor frauduloase.....	249
2.3. Promovarea acțiunii în anulare de către comitetul creditorilor și creditorii ...	249
2.3.1. Precizări introductive.....	249
2.3.2. Ce durată are termenul de prescripție extinctivă a acțiunii formulate de comitetul creditorilor?.....	249
2.3.3. Introducerea acțiunii în anularea actelor frauduloase de către creditorul care deține peste 50% din creanțe.....	250
2.3.4. Efectele renunțării practicianului în insolvență la continuarea acțiunii în anulare introduse.....	250
2.3.5. Suspendarea și întreruperea termenului de prescripție.....	250
§3. Răspunderea persoanelor care au determinat starea de insolvență.....	251
3.1. Dispozițiile legale incidente.....	251
3.2. Aspecte introductive.....	252
3.3. Persoanele care răspund civil în temeiul art. 169 din Legea nr. 85/2014....	253
3.3.1. Sfera persoanelor vizate de lege.....	253
3.3.2. Persoanele excluse de la aplicarea art. 169 din Legea nr. 85/2014....	254

3.3.3. Solidaritatea pasivă a persoanelor care au contribuit la starea de insolvență a debitorului	254
3.4. Condițiile răspunderii prevăzute de art. 169 din Legea nr. 85/2014	255
3.4.1. Prezentarea condițiilor	255
3.4.2. Săvârșirea unei fapte ilicite	256
3.4.2.1. Analiza faptelor ilicite prevăzute de lege	256
3.4.2.2. Cauze exoneratoare de răspundere	262
3.4.3. Prejudiciul	262
3.4.4. Legătura de cauzalitate	264
3.4.5. Vinovăția	265
3.4.5.1. Noțiune	265
3.4.5.2. Cauze care exclud vinovăția	266
3.4.5.3. Caracterul solidar al răspunderii prevăzute de art. 169	266
§4. Raportul dintre răspunderea civilă și cea penală	266
4.1. Principii	266
4.2. Aplicarea și interpretarea art. 75 din Legea nr. 85/2014 în contextul infracțiunii de bancrută frauduloasă	268
4.3. Legitimarea procesuală activă	269
§5. Câteva aspecte privind insolvența persoanelor fizice	270
5.1. Scopul și principiile reglementării	270
5.1.1. Scopul legii	270
5.1.2. Principiile reglementării	270
5.2. Persoanele care pot beneficia de procedurile prevăzute în Legea nr. 151/2015	271
5.3. Formele procedurilor și dreptul de inițiere	272

Capitolul al VI-lea. Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru infracțiuni informatice, comise prin mijloace de plată electronice	273
§1. Aspecte introductive privind infracțiunile informatice sau comise prin mijloace de plată electronice	273
§2. Prezentarea și explicarea infracțiunilor de fraudă comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice	274
2.1. Infracțiunea de fraudă informatică prevăzută în art. 249 C. pen.	274
2.1.1. Conținutul textului legal	274
2.1.2. Explicații privind infracțiunea de fraudă informatică	275
2.1.3. Frauda informatică în raport cu alte infracțiuni	276
2.2. Infracțiunea de efectuare de operațiuni financiare în mod fraudulos prevăzută în art. 250 C. pen.	277
2.2.1. Conținutul textului legal	277
2.2.2. Explicații privind infracțiunea de efectuare de operațiuni financiare în mod fraudulos	277
2.3. Infracțiunea de acceptare a operațiunilor financiare efectuate în mod fraudulos prevăzută în art. 251 C. pen.	279
2.3.1. Conținutul textului legal	279
2.3.2. Explicații privind infracțiunea de acceptare a operațiunilor financiare efectuate în mod fraudulos	279
§3. Prezentarea și explicarea infracțiunilor contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice	280
3.1. Infracțiunea de accesare ilegală a unui sistem informatic prevăzută de art. 360 C. pen.	280
3.1.1. Conținutul textului legal	280

3.1.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută de art. 360 C. pen.	280
3.2. Infracțiunea de interceptare ilegală a unei transmisii de date informatică prevăzută de art. 361 C. pen.	282
3.2.1. Conținutul textului legal	282
3.2.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută de art. 361 C. pen.	282
3.3. Infracțiunea de alterare a integrității datelor informatice prevăzută de art. 362 C. pen.	285
3.3.1. Conținutul textului legal	285
3.3.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută de art. 362 C. pen.	285
3.4. Infracțiunea de perturbare a funcționării sistemelor informatice prevăzută de art. 363 C. pen.	285
3.4.1. Conținutul textului legal	285
3.4.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută de art. 363 C. pen.	285
3.5. Infracțiunea de transfer neautorizat de date informatice prevăzută de art. 364 C. pen.	286
3.5.1. Conținutul textului legal	286
3.5.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută de art. 364 C. pen.	287
3.6. Infracțiuni privind operațiunile ilegale cu dispozitive sau programe informatică prevăzute de art. 365 C. pen.	287
3.6.1. Conținutul textului legal	287
3.6.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută de art. 365 C. pen.	287

Capitolul al VII-lea. Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru infracțiuni

de fals	289
§1. Aspecte introductive	289
§2. Prezentarea și explicarea infracțiunilor de fals	289
2.1. Infracțiunea de falsificare de monedă prevăzută în art. 310 C. pen.	289
2.1.1. Conținutul textului legal	289
2.1.2. Explicații privind infracțiunea de falsificare de monedă prevăzută în art. 310 C. pen.	289
2.2. Infracțiunea de falsificare de titluri de credit sau instrumente de plată prevăzută în art. 311 C. pen.	290
2.2.1. Conținutul textului legal	290
2.2.2. Explicații privind infracțiunea de falsificare de titluri de credit sau instrumente de plată prevăzută în art. 311 C. pen.	290
2.3. Infracțiunea de falsificare de timbre sau efecte poștale prevăzută în art. 312 C. pen.	292
2.3.1. Conținutul textului legal	292
2.3.2. Explicații privind infracțiunea de falsificare de timbre sau efecte poștale prevăzută în art. 312 C. pen.	293
2.4. Infracțiunea de punere în circulație de valori falsificate prevăzută în art. 313 C. pen.	293
2.4.1. Conținutul textului legal	293
2.4.2. Explicații privind infracțiunea de punere în circulație de valori falsificate prevăzută în art. 313 C. pen.	294
2.5. Infracțiunea de deținere de instrumente în vederea falsificării de valori prevăzută în art. 314 C. pen.	295
2.5.1. Conținutul textului legal	295
2.5.2. Explicații privind infracțiunea de deținere de instrumente în vederea falsificării de valori prevăzută în art. 314 C. pen.	295

2.6. Infracțiunea de emitere frauduloasă de monedă prevăzută în art. 315 C. pen.....	295
2.6.1. Conținutul textului legal.....	295
2.6.2. Explicații privind infracțiunea de emitere frauduloasă de monedă prevăzută în art. 315 C. pen.	296
2.7. Infracțiunea de falsificare de valori străine prevăzută în art. 316 C. pen.	296
2.7.1. Conținutul textului legal.....	296
2.7.2. Explicații privind infracțiunea de falsificare de valori străine prevăzută în art. 316 C. pen.	296
2.8. Infracțiunea de falsificare de instrumente oficiale prevăzută în art. 317 C. pen.	297
2.8.1. Conținutul textului legal.....	297
2.8.2. Explicații privind infracțiunea de falsificare de instrumente oficiale prevăzută în art. 317 C. pen.	297
2.9. Infracțiunea de folosire a instrumentelor false prevăzută în art. 318 C. pen.	298
2.9.1. Conținutul textului legal.....	298
2.9.2. Explicații privind infracțiunea de folosire a instrumentelor false prevăzută în art. 318 C. pen.	298
2.10. Infracțiunea de falsificare de instrumente de autentificare străine prevăzută în art. 319 C. pen.	298
2.10.1. Conținutul textului legal.....	298
2.10.2. Explicații privind infracțiunea de falsificare de instrumente de autentificare străine prevăzută în art. 319 C. pen.	298
2.11. Infracțiunea de fals material în înscrisuri oficiale prevăzută în art. 320 C. pen.	299
2.11.1. Conținutul textului legal.....	299
2.11.2. Explicații privind infracțiunea de fals material în înscrisuri oficiale prevăzută în art. 320 C. pen.	299
2.12. Infracțiunea de fals intelectual prevăzută în art. 321 C. pen.	300
2.12.1. Conținutul textului legal.....	300
2.12.2. Explicații privind infracțiunea de fals intelectual prevăzută în art. 321 C. pen.	300
2.13. Infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată prevăzută în art. 322 C. pen.	301
2.13.1. Conținutul textului legal.....	301
2.13.2. Explicații privind infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată prevăzută în art. 322 C. pen.	302
2.14. Infracțiunea de uz de fals prevăzută în art. 323 C. pen.	302
2.14.1. Conținutul textului legal.....	302
2.14.2. Explicații privind infracțiunea de uz de fals prevăzută în art. 323 C. pen.	302
2.15. Infracțiunea de falsificare a unei înregistrări tehnice prevăzută în art. 324 C. pen.	303
2.15.1. Conținutul textului legal.....	303
2.15.2. Explicații privind infracțiunea de falsificare a unei înregistrări tehnice prevăzută în art. 324 C. pen.	304
2.16. Infracțiunea de fals informatic prevăzută în art. 325 C. pen.	304
2.16.1. Conținutul textului legal.....	304
2.16.2. Explicații privind infracțiunea de fals informatic prevăzută în art. 325 C. pen.	304

2.17. Infracțiunea de fals în declarații prevăzută în art. 326 C. pen.	305
2.17.1. Conținutul textului legal	305
2.17.2. Explicații privind infracțiunea de fals în declarații prevăzută în art. 326 C. pen.	305
2.18. Infracțiunea de fals privind identitatea prevăzută în art. 327 C. pen.	306
2.18.1. Conținutul textului legal	306
2.18.2. Explicații privind infracțiunea de fals privind identitatea prevăzută în art. 327 C. pen.	306
2.19. Infracțiuni de fals comise în legătură cu autoritatea unui stat străin prevăzute în art. 328 C. pen.	307
2.19.1. Conținutul textului legal	307
2.19.2. Explicații privind infracțiuni de fals comise în legătură cu autoritatea unui stat străin prevăzute în art. 328 C. pen.	307

Capitolul al VIII-lea. Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru comiterea de infracțiuni relative la încălcarea normelor privind concurența și protecția proprietății intelectuale..... 308

Secțiunea I. Analiza infracțiunilor din domeniul concurenței 308

§1. Aspecte introductive	308
§2. Faptele prevăzute în Legea nr. 12/1990	310
2.1. Conținutul textului legal.....	310
2.2. Explicații.....	310
§3. Faptele prevăzute în art. 4 și infracțiunea prevăzută în art. 5 din Legea nr. 11/1991	311
3.1. Faptele prevăzute în art. 4 din Legea nr. 11/1991	311
3.1.1. Conținutul textului legal	311
3.1.2. Explicații	311
3.2. Infracțiunea prevăzută în art. 5 din Legea nr. 11/1991	313
3.2.1. Conținutul textului incriminator	313
3.2.2. Analiza infracțiunii	314
§4. Infracțiunea prevăzută în Legea nr. 21/1996.....	318
4.1. Conținutul textului legal.....	318
4.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută în art. 65	319

Secțiunea a II-a. Analiza infracțiunilor din domeniul proprietății intelectuale 320

§1. Aspecte introductive	320
§2. Analiza infracțiunilor prevăzute în Legea nr. 64/1991	321
2.1. Infracțiunea prevăzută în art. 55.....	321
2.1.1. Conținutul textului legal	321
2.1.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută în art. 55.....	322
2.2. Infracțiunea prevăzută în art. 56.....	322
2.2.1. Conținutul textului legal	322
2.2.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută în art. 56.....	323
2.3. Infracțiunea prevăzută în art. 59.....	324
2.3.1. Conținutul textului legal	324
2.3.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută în art. 59.....	324
§3. Prezentarea și explicarea infracțiunilor prevăzute în Legea nr. 129/1992	325
3.1. Infracțiunea prevăzută în art. 50.....	325
3.1.1. Conținutul textului legal	325
3.1.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută în art. 50.....	325
3.2. Infracțiunea prevăzută în art. 52.....	326
3.2.1. Conținutul textului legal	326

3.2.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută în art. 52	326
§4. Prezentarea și explicarea infracțiunii prevăzute în Legea nr. 16/1995	326
4.1. Conținutul textului legal	326
4.2. Explicații privind infracțiunea prevăzută în art. 38	327
§5. Prezentarea și explicarea infracțiunilor prevăzute în Legea nr. 255/1998.....	327
5.1. Conținutul textului legal	327
5.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 43	328
§6. Prezentarea și explicarea infracțiunilor prevăzute în Legea nr. 84/1998	329
6.1. Conținutul textului legal și aspecte comune	329
6.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 90	330
§7. Prezentarea și explicarea infracțiunilor prevăzute în Legea nr. 8/1996.....	331
7.1. Infracțiunile prevăzute în art. 193	333
7.1.1. Conținutul textului legal.....	333
7.1.2. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 193.....	333
7.2. Infracțiunea prevăzută în art. 194.....	335
7.2.1. Explicații privind infracțiunea prevăzută în art. 194	335
7.3. Infracțiunea prevăzută în art. 195.....	336
7.3.1. Explicații privind infracțiunea prevăzută în art. 195	336
7.4. Infracțiunile prevăzute în art. 196.....	337
7.4.1. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 196.....	337
7.5. Infracțiunea prevăzută în art. 197.....	338
7.5.1. Explicații privind infracțiunea prevăzută în art. 197	338
7.6. Infracțiunile prevăzute în art. 198.....	338
7.6.1. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 198.....	339
7.7. Infracțiunile prevăzute în art. 199.....	340
7.7.1. Explicații privind infracțiunile prevăzute în art. 199.....	340
Capitolul al IX-lea. Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru comiterea	
unor infracțiuni privind relațiile de muncă	342
§1. Aspecte introductive.....	342
§2. Analiza infracțiunilor din domeniul relațiilor de muncă.....	344
2.1. Neluarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă.....	344
2.1.1. Conținutul textului incriminator.....	344
2.1.2. Analiza infracțiunilor.....	344
2.2. Nerespectarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă.....	345
2.2.1. Conținutul textului incriminator.....	345
2.2.2. Analiza infracțiunilor.....	346
2.3. Nerespectarea hotărârilor judecătorești	346
2.3.1. Conținutul textului incriminator.....	346
2.3.2. Analiza infracțiunilor.....	346
2.4. Infracțiunile prevăzute în art. 264 C. mun.	347
2.4.1. Conținutul textului incriminator.....	347
2.4.2. Analiza infracțiunilor.....	347
2.5. Infracțiunile prevăzute în art. 265 C. mun.	348
2.5.1. Conținutul textului incriminator.....	348
2.5.2. Analiza infracțiunilor.....	349
Capitolul al X-lea. Răspunderea penală a societăților.....	350
§1. Aspecte introductive.....	350
1.1. Scurte referințe istorice	350
1.2. Dispozițiile legale în vigoare.....	351

§2. Condițiile răspunderii penale a societăților.....	352
2.1. Personalitatea juridică	352
2.2. Capacitatea juridică	354
2.3. Săvârșirea infracțiunii în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice	356
§3. Vinovăția penală a persoanei juridice.....	358
§4. Corelația răspunderii penale a persoanei juridice cu răspunderea penală a persoanei fizice	360
§5. Participația penală.....	362
§6. Pedepsele aplicabile persoanei juridice	362
6.1. Aspecte introductive	362
6.2. Stabilirea amenzii pentru persoana juridică.....	363
6.3. Pedepsele complementare aplicabile persoanelor juridice.....	364
6.3.1. Dizolvarea persoanei juridice	364
6.3.2. Suspendarea activității persoanei juridice	365
6.3.3. Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice.....	366
6.3.4. Interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice	367
6.3.5. Plasarea sub supraveghere judiciară.....	368
6.3.6. Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare.....	369
Capitolul al XI-lea. Drepturi, obligații și măsuri în procesul penal	371
§1. Introducere	371
§2. Drepturile părților și subiecților procesuali principali în procesul penal.....	371
2.1. Participanții în procesul penal.....	371
2.1.1. Organele judiciare	372
2.1.2. Părțile	372
2.1.3. Subiecții procesuali principali	373
2.1.4. Alți subiecți procesuali.....	373
2.2. Subiecții procesuali principali – drepturi și obligații.....	373
2.2.1. Drepturile subiecților procesuali principali	374
2.2.2. Obligațiile subiecților procesuali principali.....	377
2.3. Inculpatul – drepturi și obligații	378
2.3.1. Drepturile inculpatului.....	378
2.3.2. Obligațiile inculpatului	379
2.4. Partea civilă – drepturi și obligații	380
2.5. Partea responsabilă civilmente – drepturi și obligații.....	380
2.6. Avocatul – drepturi și obligații	380
2.6.1. Asistența juridică și reprezentarea	380
2.6.2. Drepturile avocatului	381
2.6.3. Obligațiile avocatului	382
§3. Măsurile preventive	383
3.1. Dispoziții generale	383
3.1.1. Scopul, condițiile generale de aplicare și categoriile măsurilor preventive.....	383
3.1.2. Organul judiciar competent și actul prin care se dispune asupra măsurilor preventive	384
3.1.3. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive	384
3.1.3.1. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul urmăririi penale	385

3.1.3.2. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în procedura camerei preliminare	386
3.1.3.3. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul judecătii	386
3.1.4. Verificarea măsurilor preventive	386
3.1.4.1. Verificarea măsurilor preventive în procedura de cameră preliminară.....	386
3.1.4.2. Verificarea măsurilor preventive în cursul judecătii.....	387
3.2. Reținerea.....	387
3.2.1. Procedura reținerii	387
3.2.2. Încunoștințarea despre reținere	388
3.3. Controlul judiciar.....	389
3.3.1. Luarea măsurii controlului judiciar	389
3.3.1.1. Luarea măsurii controlului judiciar de către procuror	389
3.3.1.2. Luarea măsurii controlului judiciar de către judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată	390
3.3.2. Conținutul controlului judiciar	390
3.3.3. Durata controlului judiciar	391
3.4. Controlul judiciar pe cauțiune	392
3.4.1. Luarea măsurii controlului judiciar	392
3.4.2. Conținutul cauțiunii	393
3.5. Arestul la domiciliu	394
3.5.1. Condițiile generale de luare a măsurii arestului la domiciliu	394
3.5.2. Luarea măsurii arestului la domiciliu.....	395
3.5.2.1. Luarea măsurii arestului la domiciliu de către judecătorul de drepturi și libertăți.....	395
3.5.2.2. Luarea măsurii arestului la domiciliu de către judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată	396
3.5.3. Conținutul măsurii arestului la domiciliu.....	396
3.5.4. Durata arestului la domiciliu.....	397
3.6. Arestarea preventivă	398
3.6.1. Condițiile și cazurile de aplicare a măsurii arestării preventive	398
3.6.2. Propunerea de arestare preventivă a inculpatului în cursul urmăririi penale	399
3.6.2.1. Procedura propunerii de arestare preventivă și soluțiile judecătorului de drepturi și libertăți.....	399
3.6.2.2. Încunoștințarea despre arestarea preventivă și locul de deținere a inculpatului arestat preventiv.....	400
3.6.2.3. Durata arestării preventive a inculpatului în cursul urmăririi penale.....	400
3.6.3. Arestarea preventivă a inculpatului în procedura de cameră preliminară și în cursul judecătii.....	401
3.6.4. Luarea măsurilor de ocrotire în caz de arestare preventivă în cursul urmăririi penale	401
3.6.5. Tratamentul medical sub pază permanentă	401
3.7. Încetarea de drept, revocarea și înlocuirea măsurilor preventive.....	402
3.7.1. Încetarea de drept a măsurilor preventive	402
3.7.2. Revocarea măsurilor preventive și înlocuirea unei măsuri preventive cu o altă măsură preventivă	402

§4. Măsurile asigurătorii, restituirea lucrului și restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii	403
4.1. Condiții generale de luare a măsurilor asigurătorii	403
4.2. Contestarea măsurilor asigurătorii	405
4.3. Procedura sechestrului	405
4.4. Valorificarea bunurilor mobile sechestrate.....	406
4.4.1. Cazuri speciale de valorificare a bunurilor mobile sechestrate	406
4.4.2. Procedura valorificării bunurilor mobile sechestrate în cursul urmăririi penale	406
4.4.3. Procedura valorificării bunurilor mobile sechestrate în cursul judecătii	407
4.5. Contestarea modului de valorificare a bunurilor mobile sechestrate	407
4.6. Poprirea	408
4.7. Restituirea lucrului	408
4.8. Restabilirea situației anterioare	408
Capitolul al XII-lea. Integritatea și managementul riscurilor de natură penală	409
§1. Integritatea și conformitatea	409
1.1. Aspecte introductive privind integritatea și conformitatea conduitei în mediul privat	409
1.2. Integritatea – element esențial al afacerilor	415
§2. Integritatea morală – valoare socială indispensabilă dezvoltării organizațiilor private	418
2.1. Implicațiile integrității morale în mediul afacerilor	418
2.2. Concluzii	422
§3. Politica de conformitate – orientare și manifestare în cadrul organizațiilor private.....	423
3.1. Politica de conformitate în general	423
3.2. Formele programelor de conformitate în cadrul organizațiilor	423
3.3. Scopul programului de conformitate	428
3.4. Concluzii	429
§4. Prevenirea, investigarea și combaterea faptelor care lezează integritatea în mediul privat.....	430
4.1. Introducere.....	430
4.2. Prevenirea	430
4.3. Investigarea	432
4.4. Combaterea	433
4.5. Concluzii	434
§5. Principalele fapte care lezează integritatea în cadrul organizațiilor private.....	435
5.1. Aspecte prealabile	435
5.2. Fapte prevăzute de Codul penal.....	435
5.3. Fapte prevăzute de legea specială privind combaterea corupției.....	436
5.4. Fapte prevăzute de Legea nr. 31/1990 a societăților	437
5.5. Fapte din domeniul concurenței.....	437
5.6. Fapte din domeniul proprietății intelectuale	437
5.7. Fapte comise în legătură cu nerespectarea obligațiilor fiscale, financiare ori vamale.....	438
5.8. Cutuma în practicile de marketing	438
§6. Managementul riscului	439
6.1. Concept și principii.....	439

6.2. Interdependența dintre managementul riscului și politica de conformitate.....	439
6.3. Relația cu autoritățile de reglementare sau supraveghere.....	440
6.4. Tipuri de riscuri.....	440
6.5. Specificul riscurilor de natură juridică.....	441
6.6. Abordarea procesului de management al riscului.....	444
6.7. Dificultăți în implementarea activității de management al riscurilor.....	445
6.8. Particularități în abordarea riscului de natură juridică la nivelul organizației.....	446
6.9. Concluzie.....	447
Capitolul al XIII-lea. Impactul inteligenței artificiale asupra afacerilor și activității juridice.....	448
Secțiunea I. Considerații privind inteligența artificială.....	448
1. Conștiința, conștiența, inteligența artificială și inteligența mixtă.....	448
2. Inteligența artificială și pericolele asociate acesteia.....	450
3. Inteligența artificială și dataismul.....	453
4. Impactul inteligenței artificiale în viața socială și afaceri.....	455
Secțiunea a II-a. Impactul inteligenței artificiale asupra dreptului penal al afacerilor.....	459
Secțiunea a III-a. Inteligența artificială și prevenirea riscului în afaceri.....	467
1. Ce este riscul? Despre tipuri de risc și strategia de management a riscurilor.....	467
2. Inteligența artificială (IA) – instrument de combatere sau cauză generatoare de risc?.....	470
3. IA ca factor generator de risc în afaceri.....	471
4. IA ca instrument de combatere a riscurilor.....	472
5. Aplicații IA pentru managementul riscului juridic.....	475
Secțiunea a IV-a. Inteligența artificială și sistemul de justiție penală.....	476
1. Provocările IA pentru sistemul de justiție penală.....	476
2. Justiția telematică.....	477
5. Probleme referitoare la utilizarea IERP în sistemul judiciar.....	483
Anexe. Codul de integritate și conformitate.....	489
I. Scopul Codului de integritate și conformitate.....	489
II. Viziunea organizației.....	489
III. Principiile organizației.....	490
IV. Regulile de conduită.....	490
V. Consilierea, monitorizarea, raportarea și soluționarea abaterilor de la normele de integritate.....	494
VI. Dispoziții finale.....	494
Chestionar de integritate și conformitate.....	495
Bibliografie selectivă.....	497

- ❖ Capitolul al V-lea – *Răspunderea penală și civilă a întreprinzătorului pentru infracțiuni comise prin nesocotirea încrederii*
- ❖ Capitolul al VI-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru infracțiuni informatice, comise prin mijloace de plată electronice sau privitoare la piața de capital*
- ❖ Capitolul al VII-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru infracțiuni de fals*
- ❖ Capitolul al VIII-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru comiterea de infracțiuni relative la încălcarea normelor privind concurența și protecția proprietății intelectuale*
- ❖ Capitolul al IX-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru comiterea unor infracțiuni privind relațiile de muncă*
- ❖ Capitolul al X-lea – *Răspunderea penală a societăților*
- ❖ Capitolul al XI-lea – *Drepturi, obligații și măsuri în procesul penal*
- ❖ Capitolul al XII-lea – *Integritatea și managementul riscurilor de natură penală*
- ❖ Capitolul al XIII-lea – *Impactul inteligenței artificiale asupra afacerilor și activității juridice*

Prof. univ. dr. Mihai Adrian HOTCA

Mihai Adrian Hotca
- Coordonator -

Norel Neagu, Mirela Gorunescu, Laura Maria Stănilă
Alexandru Sitaru, Alexandru Claudiu Galetschi
Valentin Radu, Mihai Ene, Augustin Zăbrăuțanu
Marius Tite

GHIDUL OMULUI DE AFACERI

Cunoașterea și prevenirea riscurilor de natură penală

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
-2020-

Cuvânt-înainte

Ghidul omului de afaceri. Cunoașterea și prevenirea riscurilor de natură penală este o carte scrisă în scopul informării persoanelor care conduc afaceri sau care sunt implicate în activitatea economică. Autorii doresc să pună la dispoziția întreprinzătorilor informații sau date menite să le faciliteze acestora cunoașterea dispozițiilor legale penale aplicabile în domeniul afacerilor, în scopul prevenirii riscurilor de natură penală.

Lucrarea de față este destinată, în principal, *oamenilor de afaceri*, adică persoanelor care inițiază, finanțează, conduc sau supraveghează, într-o formă sau alta, fie direct, fie indirect, *întreprinderi*.

Informațiile cuprinse în acest ghid sunt utile nu numai pentru oamenii de afaceri, ci și pentru alte categorii de persoane implicate în activități lucrative, cum sunt cele care dețin funcții sau exercită activități în domeniul resurselor umane, contabilității, marketingului ori care îndeplinesc sarcini executive în cadrul unei companii sau organizații economice.

Ideea scrierii unei lucrări care să cuprindă date și informații din domeniul *dreptului penal al afacerilor*, necesare și utile *managerilor* și *executivilor* din cadrul organizațiilor economice, a apărut ca urmare a constatării nevoii și lipsei de pe piață a unui astfel de instrument.

Prin materialul cuprins în acest *Ghid*, am urmărit să aducem la cunoștința celor interesați, într-un limbaj cât mai apropiat de cel comun și accesibil, conținutul actelor normative ce reglementează răspunderea penală pentru fapte comise în domeniul afacerilor sau în legătură cu desfășurarea activităților economice. În plus, cei interesați vor găsi și alte informații necesare sau utile pentru derularea în bune condiții a activității (spre exemplu, proceduri de integritate și anticorupție).

Analizând gradul de cunoaștere a *legii penale aplicabile în materia afacerilor* de către *managerii* și *executivii din cadrul întreprinderilor*, se constată o realitate ușor surprinzătoare, respectiv **necunoașterea sau cunoașterea necorespunzătoare a dispozițiilor legale penale din domeniul afacerilor**. Pe baza propriei experiențe, am constatat că sunt oameni de afaceri care nu cunosc dispozițiile penale din materia prevenirii și combaterii evaziunii fiscale, spălării banilor sau corupției în mediul privat.

Explicația ignorării sau a cunoașterii insuficiente a legislației penale din domeniul economic este aceea că *oamenii de afaceri* sunt prevalent orientați spre scopul pentru care desfășoară activitatea – obținerea de profit – și mai puțin sunt atenți sau preocupați de chestiuni care nu par a contribui, cel puțin direct, la obținerea de plusvaloare. Într-adevăr, lipsa unei preocupări speciale a întreprinzătorilor în ceea ce privește dobândirea de informații din domeniul juridic este o realitate care nu poate fi trecută cu vederea, deoarece persoanele care investesc resurse în afaceri vizează, aproape fără excepție, realizarea unor avantaje materiale. Cum spuneau romanii: *finis mercatorum est lucrum* (finalitatea întreprinzătorului este profitul).

Structura lucrării de față este următoarea:

- ❖ Capitolul I – *Noțiuni introductive*
- ❖ Capitolul al II-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru infracțiuni comise în legătură cu încălcarea unor dispoziții privind constituirea, organizarea, modificarea și încetarea societăților*
- ❖ Capitolul al III-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru infracțiuni comise în legătură cu nerespectarea obligațiilor fiscale, financiare, vamale ori privind circulația bunurilor*
- ❖ Capitolul al IV-lea – *Răspunderea penală a întreprinzătorului pentru comiterea unor infracțiuni de corupție, asimilate faptelor de corupție, de serviciu și contra intereselor financiare ale Uniunii Europene*

CAPITOLUL I

Notiuni introductive

(Mihai Adrian Hotca)

§1. Precizări prealabile

În acest capitol vom **prezenta și explica notiuni** (termeni și expresii) **folosite în legislația penală**, cu luarea în considerare a împrejurării că lucrarea de față se adresează inclusiv unor persoane care nu au pregătire de specialitate juridică¹.

Deși mulți dintre concetățenii nejurisți consideră că se pricep la drept penal, este cunoscut faptul că legea penală utilizează **termeni și expresii** care nu se regăsesc în limbajul comun sau care au accepțiuni diferite față de vorbirea curentă. Bunăoară, mulți confundă contravențiile cu infracțiunile, amnistia cu grațierea, antecedentele penale cu recidiva ș.a.

Așadar, în cadrul acestui capitol introductiv vom înfățișa noțiunile cele mai întâlnite în actele normative care conțin reglementări de interes pentru domeniul **răspunderii penale a întreprinzătorului**, scopul unui astfel de demers fiind acela de a facilita parcurgerea și înțelegerea conținutului dispozițiilor legale în materie.

§2. Ce sunt legea penală și dreptul penal?

2.1. Legea penală

Potrivit Codului penal, **legea penală** este orice **dispoziție** (a se citi *normă* sau *regulă de conduită*) **cu caracter penal** (care, de obicei, prevede conduite imperative sau sancțiuni penale) **cuprinsă în legi organice sau ordonanțe de urgență**².

În conformitate cu prevederile art. 73 alin. (3) din Constituție, dispozițiile cu caracter penal (normele penale, regulile penale) pot fi cuprinse numai în **legi organice** (care se aprobă cu altă majoritate decât cea necesară pentru adoptarea legilor ordinare) sau, potrivit art. 115 din Legea fundamentală³, în **ordonanțe de urgență** (adoptate de guvern în situații excepționale).

Menționăm că cea mai importantă lege penală română (evident organică) este Codul penal⁴. Deși în Constituție nu este reglementată categoria de acte normative cu numele de *coduri*, în cazul legilor mai importante (cum este situația legilor din materie penală, civilă etc.), legiuitorul, în titlul legii, folosește denumirea de „cod”.

---

¹ Parțial, textul acestui capitol a fost preluat, ca atare sau într-o formă ușor adaptată pentru domeniul afacerilor, din lucrările aceluiași autori: *Drept penal. Partea generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2007; *Elemente de drept penal al afacerilor*, Ed. C.H. Beck, București, 2008; *Drept penal. Partea generală. Legea penală și sancțiunea*, Ed. C.H. Beck, București, 2012; *Manual de drept penal. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2017. De asemenea, anumite texte au fost preluate din articole de specialitate publicate pe site-uri sau bloguri (*juridice.ro*, *legalmarketing.ro*, *htcp.eu* ș.a.) sau în reviste de specialitate, precum RRDP, Revista Dreptul, Pandectele Române, LESIJ, RRDPA etc.

² Conform art. 173 C. pen.: „Prin lege penală se înțelege orice dispoziție cu caracter penal cuprinsă în legi organice, ordonanțe de urgență sau alte acte normative care la data adoptării lor aveau putere de lege”.

³ *Legea fundamentală* este o expresie folosită pentru a nominaliza Constituția.

⁴ *Codul penal* este de fapt Legea nr. 286/2009 privind Codul penal.

Dacă lege penală poate fi considerată o **simplică prevedere sau dispoziție cu caracter penal**, cu atât mai mult se poate spune că este lege penală orice act normativ (lege organică sau ordonanță de urgență) **care cuprinde norme penale** (de drept penal).

2.2. Dreptul penal

Sintagma „**drept penal**”, în sensul său cel mai frecvent, înseamnă **totalitatea normelor** (dispozițiilor, regulilor, prevederilor) **penale**¹. În acest sens, se poate spune că *dreptul penal sancționează evaziunea fiscală, că dreptul penal prevede faptele ce constituie infracțiuni etc.*

Altfel spus (și mai tehnic), dreptul penal este **ramura**² (parte a) **dreptului public**³ **formată din ansamblul normelor care prevăd (descriu) faptele ce constituie infracțiuni, sancțiunile aplicabile persoanelor care le săvârșesc și modul în care se realizează tragerea la răspundere penală a acestora**⁴.

În teoria de specialitate, ca expresii echivalente celei de drept penal, se mai folosesc expresiile „*drept criminal*”⁵ sau, mai rar, „*dreptul apărării sociale*”.

În Europa, cea mai folosită expresie pentru desemnarea ramurii de drept ce reglementează relațiile esențiale de apărare este expresia *drept penal*. Denumirea *drept penal* derivă din cuvântul latin *poena* (pedeapsă).

Dreptul penal instituie **cea mai grea formă de răspundere juridică existentă în societate**, deoarece numai persoanele care încalcă legea penală, prin comiterea de infracțiuni, pot fi sancționate cu pedepse privative de libertate, precum detențiunea pe viață sau închisoarea pe durată determinată.

Dreptul penal îi sancționează pe cei care omoară, violează, se sustrag de la îndeplinirea obligațiilor fiscale, fură, falsifică, fraudează bugetele UE, tâlhăresc, trădează, spală bani, încalcă regimul vamal etc. Dreptul penal sancționează atât persoanele fizice (oamenii), cât și persoanele juridice (societățile, asociațiile, fundațiile etc.).

Dreptul penal are următoarele caracteristici:

- este o **ramură (o parte) a dreptului public**, deoarece reglementează raporturi (relații) sociale în cadrul cărora statul participă întotdeauna, prin impunerea conduitei ce rezultă din normele de incriminare și prin aplicarea sancțiunilor prevăzute de lege celor care săvârșesc infracțiuni;
- este un **ansamblu (unitar) de norme juridice** (o parte a dreptului public, dar și a sistemului juridic național);

¹ În sens juridic, dreptul penal are mai multe accepțiuni [drept pozitiv substanțial sau material (definit mai sus), știință (disciplină de studiu care are ca obiect dreptul penal ca ramură a dreptului) etc.].

² Ramurile dreptului sunt părți sau componente ale sistemului dreptului. Toate ramurile dreptului alcătuiesc sistemul dreptului românesc. Metaforic spus, dreptul penal român este o ramură a *copacului* denumit sistemul dreptului românesc, respectiv o parte a acestui ansamblu de norme juridice. Așadar, ramura de drept este o parte (componentă) a sistemului dreptului, caracterizată prin autonomie și unitatea principiilor care traversează întreaga materie (parte a sistemului).

Autonomia este o particularitate a tuturor ramurilor dreptului, reflectată de unitatea obiectului reglementării (specificul relațiilor sociale), specificul metodei de reglementare (egalitatea sau subordonarea părților) și unitatea principiilor (întreaga materie este străbătută de aceleași principii).

³ Dreptul este, de regulă, clasificat în două subdiviziuni, respectiv: dreptul public, din care fac parte dreptul penal, dreptul constituțional etc., și dreptul privat, categorie în care intră dreptul civil, dreptul proprietății intelectuale ș.a.

⁴ Din punct de vedere obiectiv (pozitiv, substanțial), dreptul este un sistem ce cuprinde mai multe ramuri, precum dreptul constituțional, dreptul civil, dreptul muncii, dreptul administrativ, dreptul penal etc.

⁵ Denumirea *drept criminal* provine din cuvântul latin *crimen* (crimă, infracțiune, delict) și este frecvent utilizată în doctrina europeană și cea americană. Spre exemplu, în lucrările de limbă engleză este folosită expresia „*Criminal Law*”.

- **protejează cele mai importante valori sociale** (viața, justiția, integritatea corporală sau sănătatea, libertatea, securitatea națională, proprietatea, concurența, sănătatea publică, bugetele publice etc.)¹;
- **prevede faptele ce constituie infracțiuni și sancțiunile** corespunzătoare acestora, ca expresie a principiului legalității;
- **are ca scop apărarea societății împotriva infracțiunilor**, fie prin prevenirea săvârșirii acestora, fie prin sancționarea celor care comit asemenea fapte ilicite.

Precizăm că, alături de dreptul penal, la ocrotirea valorilor sociale contribuie, în manieră specifică, și celelalte ramuri de drept. De exemplu, dreptul fiscal protejează și el dreptul statului la prelevarea fiscală (de pildă, prin executarea silită a obligațiilor fiscale).

Examinând Codul penal, observăm că acesta este divizat în două părți, Partea generală și Partea specială. Pornind de la această împărțire, s-ar putea spune că dreptul penal are și el **două părți** – partea generală și partea specială.

Partea generală a dreptului penal cuprinde normele juridice penale care prevăd regulile comune aplicabile în cazul tuturor infracțiunilor (sau al majorității acestora). Spre exemplu, regulile privind aplicarea legii penale în timp (când avem succesiune de legi penale) și spațiu (asupra teritoriului), recidiva, concursul de infracțiuni, săvârșirea infracțiunii de mai multe persoane, reabilitarea etc. Sediul materiei acestor norme se găsește, ca regulă, în partea generală a Codului penal. Pe lângă normele generale, cuprinse în Codul penal, întâlnim asemenea norme în legile penale complinitoare. Spre exemplu, în Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală.

Partea specială a dreptului penal este alcătuită din normele de incriminare (cele care prevăd infracțiunile, numite și „norme speciale”). Acestea sunt cuprinse în Partea specială a Codului penal, în legile penale speciale și în legile nepenale cu norme penale (de regulă, de incriminare). Este o lege penală specială, spre exemplu, Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale². Este o lege nepenală cu dispoziții penale, de pildă, Legea nr. 31/1990 a societăților³.

Dreptul penal – partea generală și Dreptul penal – partea specială constituie două subansambluri de norme juridice penale care alcătuiesc împreună subsistemul (ansamblul, ramura) dreptului penal.

Lato sensu (incluzând și normele de procedură penală), dreptul penal cuprinde, alături de dreptul penal substanțial (material), și dreptul penal procesual (procedura penală).

În fine, **în accepțiunea cea mai extinsă**, se consideră că dreptul penal mai cuprinde, alături de dreptul procesual penal, și dreptul execuțional penal (dispozițiile ce reglementează executarea sancțiunilor penale).

§3. Ce este dreptul penal al afacerilor?

Expresia *Drept penal al afacerilor* este tot mai des folosită de întreprinzători (oamenii de afaceri)⁴, în general, și de juriști, în special⁵. Nu încapă îndoială că ambele categorii

¹ Dreptul contravențional reglementează singura formă de răspundere juridică (răspunderea contravențională) care prezintă asemănări puternice cu răspunderea penală, întrucât prevede anumite sancțiuni similare cu cele de natură penală. De exemplu, amenda contravențională și confiscarea bunurilor destinate, folosite sau rezultate din contravenții.

² Această lege este destinată, în principal, prevenirii și combaterii evaziunii fiscale prin mijloace de drept penal.

³ Această lege este destinată, în principal, reglementării constituirii, organizării și altor aspecte privind viața societăților, dar cuprinde și câteva dispoziții care prevăd infracțiuni. Este vorba despre art. 271-280³.

⁴ Îi avem în vedere atât pe profesioniști, cât și pe cei care sunt implicați în actul de decizie economică. Evident că Dreptul penal al afacerilor prezintă un interes și în ceea ce privește persoanele care desfășoară activități de control managerial, fiscal sau contabil al activității economice (membrii în consiliul de supraveghere, auditori, agenți de integritate, cenzori etc.).

⁵ Spre exemplu, sunt anumite forme de exercitare a profesiei de avocat care oferă servicii juridice în domeniul *Dreptului penal al afacerilor*.